

Din gönüllüsü ve gönül dili*

“...(Güzel bir söz) kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaç gibidir. Bu ağaç, Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir... Kötü bir sözün durumu da; yerden koparılmış, ayakta durma imkânı olmayan kötü bir ağacın durumu gibidir.” (İbrahim, 24-25.)

Söz söylemek, konuşmak, anlamlı bir şekilde kendisini ifade etmek canlılar arasında insana özgü bir haslettir. Söz, bir manayı, bir hakikati, bir hikmeti sesle, nefesle, avaz ile âleme bırakmaktır. Sesi, nefesi ve avazı bizlere bahşeden Yüce Rabbimiz'dir. O, hem sözü yarattı, hem insana söz söylemeyi öğretti. (Rahman, 4.) Nitekim manayı ve hakikati ifade etsin diye “Âdem'e esmayı öğreten O'dur.” (Bakara, 31.)

İlahî öğretilerin bize anlattığı bir mana ve hakikat dünyası vardır. Aslında bütün sözler ve diller bu mana ve hakikati ifade etmek için kullandığımız bir araçtır. Sözde aranması gereken ilk husus, onun doğru, anlamlı ve faydalı olmasıdır. Sözlerin en güzeli olan Kelâm-ı Kadim'de, hiçbir karşılığı olmayan söz, boş, beyhude ve anlamsız söz manalarına gelen 'lağv' kavramı ile ifade edilerek, müminlerin bu tür sözlerden uzak durduklarından bahsedilir. (Furkan, 72.) İkinci olarak sözün hakka ve hakikate yaraşır bir güzellikte olması da gerekir. Zira sözün güzel olması, onu laf ve lakırdıdan ayıran temel bir vasıftır.

Bugün kitle iletişim araçlarının yaygınlık kazandığı bir dönemde yaşamaktayız. Ancak üzülererek ifade edelim ki, kitle iletişimi arttıkça bir taraftan bireyler arası iletişim azalmakta ve adeta tüm insanlığı bir dil ve üslup sorunu sarmakta; diğer taraftan üslup ve beyanlar gönül dünyalarını kirleten bir hal almaktadır. İşaret ettiğimiz bu sorun, mana, hikmet ve hakikat dünyamız ile hikmeti ve hakikati ifade edecek bilgi donanımımızın zayıflamasından; dilimizin ikrarı ile kalbimizin sadakati arasına perdeler girmesinden; çağın getirdiği fikri sorunları çözmede ve hakikati ifade etmedeki acziyetimizin dilimize yansımalarından kaynaklanmaktadır.

İletişim, sadece söz ve dille yapılan bir iş değil, aynı zamanda gönülle, kalple, yürekle yapılan bir eylemdir. Ama ne yazık ki, bugün insanlık âlemi olarak gönül dilini kaybetmiş bulunuyoruz. Oysaki bütün insanlığın yüksek bir gönül diline ihtiyacı vardır. Bunun için öncelikle, Allah'a imanın kişinin bütün hayatını kuşatması ve bu sayede gönül dünyasında Yaraticısına derin bir sevgiyle bağlanması gerekmektedir. Ancak böyle bir iman sahibi,

gönül dilini yakalayarak yüce gayelerin ve engin düşüncelerin insanı olabilir. Nitekim “Güzel söz sadakadır.” (Buhari, Cihad, 128.) buyuran Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) gönüllere hitap etmenin en büyük öğreticisi olmuştur. O, Kur’an-ı Kerim’de çerçevesi çizilen dosdoğru, güzel, sağlam, belîğ ve hikmetli sözün gönül dilinden nasıl ifade edileceğini bizlere göstermiş ve bütün zamanlar için örnek bir toplumun oluşmasına rahmet vesilesi olmuştur.

Böylesine anlamlı bir mirası tevarüs eden Müslümanlar, başlangıcından itibaren dünyaya hayat veren bir medeniyet inşa etmişlerdir. Bu medeniyet, Atlas Okyanusu’ndan Çin Seddi’ne kadar geniş bir coğrafyada her İslam toprağını yeşerten ve günümüzde de yol göstericiliğine devam eden nice Gönül Sultanları çıkarmıştır. Nitekim Yunus Emre’yi gönül mimarlarımızdan yapan, “Yaratılanı severim Yaradan’dan ötürü” diyerek ‘sen ve ben’ dilini literatüründen çıkarması ve gönül diliyle insanlığa hitap etmesidir. “Aynı gönlü paylaşmak, aynı dili paylaşmaktan yeğdir” diyen Mevlana’yı diller üstü kılan ve onu evrenselleştiren de, yine dilini gönlüne, gönlünü diline bağlamasıdır.

İslam’ın hikmet ve hakikat dünyasını insanlığa anlatmakla mükellef olan her Müslüman, hikmeti ve hakikati bu çağın insanına, istikbalin gençliğine ulaştıracak bir dil ve üslup bulmak zorundadır. Bununla yaldızlı sözleri (zuhufe’l-kavl), büyümlü cümleleri kastetmiyorum. İnanıyorum ki her zaman ve mekânda hikmet ve hakikati en açık ve yalın şekliyle anlatacak bir hal ve gönül dili daima mevcuttur. Bu bazen beden dilinin küçücük unsurunda, bazen hikmetli bir susmada, bazen ibretli bir bakışta, bazen de mütevazı bir edada kendini gösterir.

İslam’ın yüce hakikatlerini insanlığa anlatmak gibi ulvi bir görevi ifa eden din gönüllüleri olarak bizler, değişen ve gelişen şartları da dikkate alarak dilimizi ve üslubumuzu yeniden gözden geçirmeli, gönül dilini de ihmal etmeyen bir anlayışla hizmetlerimizi yürütmeliyiz. Zira sözün maksada ulaşmada değerini yitirdiği ve mana yüklü olmayan ilişkilerin egemen olduğu günümüzde, zengin ve engin gönül geleneğimize ve onun eşsiz üslubuna daha çok ihtiyacımız var.

* Diyanet Aylık Dergi, sayı 243